

1.1-6.2/532

SELETUSKIRI

põllumajandusministri määruse "Sordi sordilehte võtmise kord ning sordilehte võetavate taimeliikide loetelu, põllu- ja köögiviljakultuuri liigi tunnuste miinimumnõuded ning järelevalve käigus sordi säilimise kontrollimise nõuded" eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Põllumajandusministri määruse "Sordi sordilehte võtmise kord ning sordilehte võetavate taimeliikide loetelu, põllu- ja köögiviljakultuuri liigi tunnuste miinimumnõuded ning järelevalve käigus sordi säilimise kontrollimise nõuded" eelnõu on välja töötatud "Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse" § 17 lõike 9, § 27 lõike 7, § 28 lõike 4 ja § 29 lõike 4 alusel ning kooskõlas nõukogu direktiivide 66/401/EMÜ söödakultuuri seemne turustamise kohta (EÜT L 125, 11.07.1966, lk 2298), 66/402/EMÜ teraviljaseemne turustamise kohta (EÜT L 125, 11.07.1966, lk 2309), 2002/53/EÜ ühise põllumajandustaimesortide kataloogi kohta (EÜT L 193, 20.07.2002, lk. 1), 2002/54/EÜ peediseemne turustamise kohta (EÜT L 193, 20.07.2002, lk 12), 2002/55/EÜ köögiviljaseemne turustamise kohta (EÜT L 193, 20.07.2002, lk 33), 2002/56/EÜ seemnekartuli turustamise kohta (EÜT L 193, 20.07.2002, lk 60) ja 2002/57/EÜ õli- ja kiukultuuride seemne turustamise kohta (EÜT L 193, 20.07.2002 lk 74), 2003/90/EÜ, millega kehtestatakse rakendusmeetmed Euroopa Ühenduse Nõukogu direktiivi 2002/53/EÜ artikli 7 kohaldamiseks teatavate põllumajandustaimesortide kontrollimisel minimaalselt hõlmatavate tunnuste ja kontrollimise miinimumtingimuste osas (ELT L 254, 8.10.2003, lk 7), 2003/91/EÜ, millega kehtestatakse rakendusmeetmed Euroopa Ühenduse Nõukogu direktiivi 2002/55/EÜ artikli 7 kohaldamiseks teatavate köögiviljasortide kontrollimisel minimaalselt hõlmatavate tunnuste ja kontrollimise miinimumtingimuste osas (ELT L 254, 8.10.2003, lk 11) nõuetega.

Eelnõu koostasid Põllumajandusministeeriumi taimetervise osakonna taimse materjali büroo peaspetsialist Renata Tsaturjan (625 6507) ning Taimetoodangu Inspektsiooni sordikontrolli osakonna juhataja Pille Ardel (433 2946).

Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Raili Sillart (625 6197).

Eelnõule on keelelise ekspertiisi teinud Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Silk (tel 625 6523).

2. Sisu

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse sordi sordilehte võtmise ja selle käigus tehtavate registreerimiskatsete ning riiklike majanduskatsete (edaspidi *majanduskatsed*) tegemise kord, sordilehte võetavate taimeliikide loetelu, põllu- ja köögiviljakultuuri liigi tunnuste miinimumnõuded ning järelevalve käigus sordi säilimise kontrollimise nõuded.

Eelnõu §-s 2 kehtestatakse sordilehte võetavate taimeliikide loetelu. Sordilehte võetakse lisas nimetatud taimeliiki kuuluva teravilja-, sööda-, õli-, kiu- ja köögiviljakultuuri ning peedi ja kartuli sort. Liigid, mille sordid kantakse nii Euroopa Liidu kui ka Eesti sordilehte, tulenevad Euroopa Liidu õigusaktidest (direktiividest 66/401/EMÜ, 66/402/EMÜ, 2002/54/EÜ, 2002/55/EÜ, 2002/56/EÜ ja 2002/57/EÜ). Eesti sordilehe koostab Taimetoodangu Inspeksioon, kes teavitab Euroopa Komisjoni Eesti sordilehte võetud sortidest ning sordilehe andmete muutumisest.

Eelnõu lisas kehtestatavas sordilehte võetavate taimeliikide loetelus on lisaks Euroopa Liidu ühtsesse põllukultuuride sordilehte või Euroopa Liidu ühtsesse köögiviljakultuuride sordilehte võetud liikidele nimetatud ka põllu- ja köögiviljakultuure liigist, mida Euroopa Liidu põllu- või köögiviljakultuuride sordilehte ei võeta. Nendeks taimeliikideks on ohtetu luste, luht-kastevars, tatar, ida-kitsehernes, sale haguhein, valge mesikas ja päideroog.

Sort võetakse sordilehte, kui sort vastab “Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse” § 26 kohaselt eristatavuse, ühtlikkuse ja püsivuse nõuetele, sordil on nõuetekohane sordinimi, küllaldane majanduslik viljelusväärtus ning sort on ohutu inimese, looma ja taime tervisele ning ümbritsevale keskkonnale.

Eelnõu §-s 3 kehtestatakse sordi sordilehte võtmise kord. Sort võetakse sordilehte sordi omaniku või sordi säilitaja taotluse alusel. Sort võetakse sordilehte kui sort on registreeritud ja kui sordil on küllaldane majanduslik viljelusväärtus, mis selgitatakse riiklike majanduskatsete käigus. Sordi sordilehte võtmise korral tehakse kindlaks ka sordi ohutus inimese, looma ja taime tervisele ning ümbritsevale keskkonnale. Registripidaja teeb sordi sordilehte võtmisest keeldumise otsuse, kui majanduskatsete tulemusena selgub, et sort on ohtlik inimese, looma ja taime tervisele või ümbritsevale keskkonnale. Registreerimiskatsetega tehakse kindlaks sordi kuulumine taotluses märgitud botaanilisse taksonisse ning sordi eristatavus, ühtlikkus ja püsivus. Registreerimiskatsete tegemise korraldab registripidaja, järgides Ühenduse Sordiameti (*Community Plant Variety Office*, edaspidi *CPVO*) ja selle puudumise korral Rahvusvahelise Uute Taimesortide Kaitse Liidu (*International Union for the Protection of New Varieties of Plants*, edaspidi *UPOV*) või registripidaja koostatud meetodikat. Sordi registreerimiskatsetes määratakse juhendis kirjeldatud liigile omased tunnused. Registreerimiskatsetesse peab võrdluseks olema võetud piisav arv tuntud samatüübilisi sorte. Registreerimiskatsed positiivselt läbinud sordi kohta koostatakse sordikirjeldus, mis on edaspidi aluseks sordi säilimise kontrollimisele. Sordikirjelduses kirjeldatakse sordile omaseid tunnuseid sellistena, nagu need ilmnevad taimedel turustatavatest seemnepõlvkondadest. Majanduskatsete käigus selgitatakse sordi viljelusväärtus, mille alusel teeb registripidaja sordi sordilehte võtmise või sellest keeldumise otsuse. Majanduskatsed kestavad vähemalt kaks katseaastat.

Eelnõu §-s 4 on toodud sordilehte sordi kohta kantavate andmete loetelu. “Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse” § 24 lõike 3 kohaselt koostab sordilehte Taimetoodangu Inspeksioon, kes selle ka oma veebilehel kättesaadavaks teeb. Taimetoodangu Inspeksioon sarnaselt Eesti standardiorganisatsioonile avaldab oma tegevuse ja tegevusvaldkonnaga seonduvat ka paber kandjal enda avaldatavas Taimetoodangu Inspeksiooni ametlikus väljaandes “Taimetoodangu Inspeksiooni Teataja”. Selles väljaandes avaldatakse ka sordileht. Võrreldes varem kehtinud korraga ei koostata sordilehte enam aasta kohta, vaid seda muudetakse otstarbekamalt vastavalt vajadusele. Sortide Eesti sordilehest Euroopa Liidu põllu- või köögiviljakultuuride

sordilehte võtmise vahel on umbes kaks kuud, mis tuleneb teavitamise ja sellele järgneva liikmesriikide kooskõlastusringi läbimise vajadusest, mille järel avaldatakse teavitatud materjal Euroopa Liidu Teatajas. Sordilehe asjakohase muudatuse Euroopa Liidu Teatajas avaldamise hetkest kuulub sort Euroopa Liidu põllu- või köögiviljakultuuride sordilehte.

Lisaks avaldamisele teavitatakse kõikidest Euroopa Liidu põllu- või köögiviljakultuuride sordilehe muudatustest Euroopa Komisjoni Alalist Komiteed ja teisi liikmesriike.

Kui sort on nõuetekohane, teeb Taimetoodangu Inspeksioon "Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse" § 28 lõike 2 alusel ja samas ettenähtud tähtpäevaks sordi sordilehte võtmise otsuse ning võtab sordi sordilehte. Sordi sordilehte võtmise või sellest keeldumise otsus tehakse viimase katseaasta majanduskatsete aruande saamise aasta 31. detsembriks. Sordilehte kantakse taimeliigi nimi ladina ja eesti keeles, sordinimi, sordilehte võtmise aeg, sordilehest väljaarvamise aeg, taotleja nimi ja kontaktandmed ning vajaduse korral, kui sordi omanikul on esindaja või sordi säilitaja, siis ka nende nimed ja kontaktandmed. "Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse" § 9 lõike 4 alusel peab sordi omanikul olema sordi registreerimise, sordi kaitse alla võtmise või muu seaduses sätestatud toimingute (milleks on ka sordilehte võtmise taotlemine) tegemiseks esindaja, kui sordi aretaja või omaniku elu- või asukoht ei ole Eesti Vabariigis või Euroopa Liidu liikmesriigis. Esindaja elu- või asukoht peab olema Eesti Vabariigis või Euroopa Liidu liikmesriigis. Esindusele kohaldatakse tsiviilõiguse üldpõhimõtteid, mis on sätestatud "Tsiviilseadustiku üldosa seaduses" (peamiselt §-des 115-131).

Eelnõus käsitletavate toimingute eest tuleb "Riigilõivuseaduse", millega määratakse riigilõivuga maksustatavad toimingud, kohaselt tasuda ka riigilõivu.

"Riigilõivuseaduse" § 99² lõike 2 kohaselt tasutakse sordi sordilehte võtmise taotluse läbivaatamise eest riigilõiv 200 krooni, samuti tasutakse § 99³ kohaselt riigilõiv sordi sordilehes hoidmise eest.

Riigilõivuseaduse § 7 lõike 4 kohaselt tuleb riigilõivu tasumise korral näidata riigilõivu tasumist tõendaval dokumendil kas:

1) selle toimingute nimetus, mille eest riigilõiv tasuti (kas sordi sordilehte võtmise taotluse läbivaatamine või sordi sordilehes hoidmine), või

2) viide "Riigilõivuseaduse" sättele, mille alusel riigilõiv tasuti (kas "Riigilõivuseaduse" § 99² lõige 2 või "Riigilõivuseaduse" § 99³ lõike 1 või 2 asjakohasele punktile).

Samuti märgitakse riigilõivu tasumist tõendavale dokumendile selle isiku nimi, kelle eest riigilõiv tasuti.

Eelnõu §-s 5 kehtestatakse põllu- ja köögiviljakultuuri sordi säilitamise nõuded. Sordilehte võetud sort peab "Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse" § 29 lõike 1 kohaselt vastama eristatavuse, ühtlikkuse ja püsivuse nõuetele kogu sordilehes hoidmise aja jooksul. Sordi säilimise peab tagama sordi säilitaja, kelleks on sordi omanik või isik, kes sordi registreerimisel kohustub tagama sordi säilimise. See isik peab koguma ja hoidma sordi säilimise üle järelevalve tegemiseks andmeid sordilehte võetud sordi eliitsemnele eelnevate põlvkondade seemne ja paljundusmaterjali tootmise kohta, samuti muud sordi säilimist käsitlevat teavet ja dokumente. Samuti peab ta esitama

Taimetoodangu Inspektsiooni kui registripidaja määratud tähtpäevaks ja kohta sordi säilimist käsitleva teabe ja dokumendid ning katse tegemiseks või standardproovi uuendamiseks vajaliku sordi seemne või paljundusmaterjali proovi, näidise või sordi koostisosa.

Sordi säilitamise nõude täitmist kontrollib Taimetoodangu Inspektsiooni järelevalveametnik. Kontrollimise nõuded on toodud komisjoni direktiivi 2003/90/EÜ, millega kehtestatakse rakendusmeetmed nõukogu direktiivi 2002/53/EÜ artikli 7 kohaldamiseks teatavate põllumajandustaimesortide kontrollimisel minimaalselt hõlmataivate tunnuste ja kontrollimise miinimumtingimuste osas, lisades 1, 2 ja 3 ning komisjoni direktiivi 2003/91/EÜ, millega kehtestatakse rakendusmeetmed Euroopa Ühenduse Nõukogu direktiivi 2002/55/EÜ artikli 7 kohaldamiseks teatavate köögiviljasortide kontrollimisel minimaalselt hõlmataivate tunnuste ja kontrollimise miinimumtingimuste osas, lisades 1 ja 2. Need nõuded on direktiivides sätestatud viidetenähtena Ühenduse Sordiameti (CPVO) ja Rahvusvahelise Uute Taimesortide Kaitse Liidu (UPOV) kontrollisuunistele. Liikide puhul, mille kohta nimetatud kontrollisuunisteid ei ole, lähtutakse sordi säilitamise kontrollimisel minimaalselt hõlmataivate tunnuste ja kontrollimise miinimumtingimuste puhul registripidaja koostatud registreerimiskatsete meetodikatest. Meetodika on liigipõhine ning sisaldab minimaalseid liigi tunnuseid, mida selle liigi sortide säilimise hindamisel järgitakse, ja kontrollimise miinimumtingimusi, mis annavad säilimise kontrollimiseks aluse minimaalselt hõlmataivatele tunnuste hulga. Põldtunnustamise käigus, kuid veelgi enam järelkontrolli käigus kontrollitakse seemnepartii taimiku sordiehtsust ja ka sordipuhust, võttes aluseks sordikirjelduse ja standardproovi.

Eelnõu §-s 6 tunnistatakse kehtetuks põllumajandusministri 12. märtsi 1999. a määrus nr 8 "Sordilehte võetavate ja sertifitseerimisele kuuluvate taimeliikide loetelu ja sortide Sordilehte võtmise korra kinnitamine" (RTL 1999, 51, 640; 2006, 18, 319) ja põllumajandusministri 16. novembri 1998. a määruse nr 37 "Sordikaitse seaduses sätestatud õigusaktide kinnitamine" (RTL 1998, 353, 1482; 2000, 50, 748) punktid 1 ja 2, millega kehtestati sordikaitsetaotluse sisu ja vormi nõuded ning registreerimiskatsete läbiviimise kord.

"Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse" § 131 lõike 2 kohaselt "Seemne ja taimse paljundusmaterjali seaduse" alusel eespool nimetatud korras koostatud sordilehes olevad sordid võtab Taimetoodangu Inspektsioon uue seaduse alusel koostatud sordilehte samadel tingimustel ja tähtajaks ilma eraldi taotluse ja riigilõivuta.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Ühenduse Nõukogu direktiivide 66/401/EMÜ, 66/402/EMÜ, 2002/53/EÜ, 2002/54/EÜ, 2002/55/EÜ, 2002/56/EÜ, 2002/57/EÜ, 2003/90/EÜ ja 2003/91/EÜ nõuetele.

4. Määruse mõjud

Määruse jõustumisega on võimalik korraldada sortide sordilehte võtmist ja sordi säilitamise nõuete kontrolli kooskõlas "Taimede paljundamise ja sordikaitse seadusega" ning Euroopa Liidu õigusega. Sordi sordilehte võtmise menetlus sordi sordilehte võtmise taotluse esitaja jaoks võrreldes seni kehtinud korraga ei muutu. Määruse jõustumisega

tagatakse ka direktiivi 2003/90/EÜ muudatuse ülevõtmine siseriiklikku õigusesse 1. aprilliks 2006. a.

5. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi ega lisakulusid.

6. Eelnõu koostööstamine

Eelnõu esitati koostööstamiseks ministeeriumidele ning arvamuse saamiseks Taimetööstangu Inspeksioonile. Taimetööstangu Inspeksioon on eelnõu heaks kiitnud ja tema ettepanekutega on eelnõu koostamisel arvestatud. Ministeeriumid ei kandnud selleks ettenähtud tähtaja jooksul eelnõude koostööstamise infosüsteemi kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult mittenoostumise kohta ega taotlenud ka koostööstamise tähtaja pikendamist. Seega on eelnõu loetud ministeeriumide poolt koostööstatuks.

7. Määruse jõustumine

Määruse jõustumine on ette nähtud üldises korras.

Ants Noot
Kantsler

